

In *De Beeldenaar* 2008-2 publiceerde Jan Pelsdonk een groot van de stad Kampen.¹ Deze munt bevat geen jaartal, maar wordt door Pelsdonk gedateerd op 'rond 1425-1475'. Een nadere datering blijkt mogelijk en wel aan de hand van een navolging uit Megen.² Het Kampense origineel was een ideaal voorbeeld voor de Megense muntmeester: het wapen van Megen lijkt namelijk sterk op dat van Kampen. Voor zo ver leesbaar is de Megense navolging met een diameter van 24 mm te beschrijven als:

Voorzijde: wapenschild van Megen binnen een zespas; omschrift: + IAhS'.D[.] Keerzijde: lang gevoet kruis met stippen en roosjes tussen de benen; omschrift: +Mon-[...]A.De.] me-ghens' Vanwege een dubbelslag en de slijtage zijn op de voorzijde slechts enkele letters met zekerheid te lezen. Dat is jammer, want dit is cruciaal voor de definitieve toeschrijving.

Voor de datering van de Kampense munt is van belang dat de Megense graaf Jan V Dicbier op 28 juni 1450 moest beloven om zijn munt te sluiten.³ Uiteraard kunnen in Kampen Megense munten zijn nagevolgd. Dat is echter

zeer onwaarschijnlijk: de Megense munt had in de vijftiende eeuw al een dubieuze reputatie,⁴ terwijl in de handelsstad Kampen de kwaliteit van de munt waarschijnlijk goed werd bewaakt. Handel is immers gebaat bij een goede en stabiele munt. We mogen er dus wel van uitgaan dat in Megen een Kampens voorbeeld is gevolgd. In dat geval moet de Kampense groot dus uit 1450 of eerder dateren.

Deze datering is nog verder aan te scherpen. Dat hangt af van de toeschrijving van de Megense groot. Die kan zijn geslagen voor Jan III (1358-1417), Jan IV Dicbier (1431-1438) of zijn zoon Jan V Dicbier (1438-1469). Van Jan IV of V bestaan penningen met het wapen van Dicbier. Deze vermelden allen de titel 'Comes' (graaf). Geen enkele grotere denominatie, zoals bij voorbeeld de groot, kan met zekerheid aan één van hen worden toegeschreven. Dit laatste geldt ook voor Elizabeth (1417-1431), de dochter van Jan III. Een dergelijke specialisatie op kleingeld past in het beeld van vijftiende-eeuwse hagemunten in de Nederlanden. Een ander argument hiervoor is te ontleen aan de vondsten

JOS BENDERS /
THEO NISSEN

(2x ware grootte)

Barneveld (1958) en Elst (1948). Hierin werden twee kwart groten en een achte groot van Kampen aangetroffen met rozetten in de hoeken van het kruis op de keerzijde.⁵ De ontdekking van dit kleingeld was destijds 'geheel nieuw': het bewijs dat in Kampen al voor 1425 was gemunt.⁶ Deze muntjes passen bij de door Pelsdonk beschreven groot en lijken dus bij dezelfde emissie te horen. Al deze argumenten pleiten voor een toeschrijving van de Megense groot aan Jan III. In dat geval is de Kampense munt uiterlijk voor het eerst in 1417 geslagen. Overigens dateert het Kampense muntrecht al uit 1397, toen de stad dit privilege kreeg van Rooms koning Wenceslas IV van Bohemen.⁷

Conclusie

De Kampense groot is naar alle waarschijnlijkheid voor het eerst in 1417 of eerder geslagen. Mogelijk is de Kampense muntslag al snel na verlening van het privilege in 1397 gestart. Verder blijkt hier opnieuw het belang van een navolging voor het dateren van het origineel.⁸ ■

Met dank aan Jan Pelsdonk en Arent Pol.

Jos Benders en Theo Nissen werken aan een catalogus van de munten uit Megen.

NOTEN

1. J. PELSDONK Met stip uit Kampen *De Beeldenaar* 32 (2008) 86.
2. *Coin Investment catalogus* 38 (1991) kavel 558 (= Geldmuseum oud inventarisnummer 1994-1007).
3. P. CUYPERS VAN VELTHOVEN Notice sur les monnaies des comtes de Megen *Revue de la Numismatique Belge* I-2 (1851) 162-201; Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC), Charters Brabant (toegang 107), inv. 12.
4. G. CUMONT Faux monnayeurs en Brabant *Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles* 15 (1901) 315-325 (1404); J.J. GROLLE *De muntslag van de graven van Holland tot de Bourgondische unificatie in 1434* (Utrecht/Amsterdam 2000) II: 169 (1415).
5. H.E. VAN GELDER Noord-Nederlands kleingeld omstreeks 1400 *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 45 (1958) 83-109, nrs. 35 en 36.
6. VAN GELDER 1980, 97.
7. P.O. VAN DER CHIJS *De munten der voormalige heeren en steden van Overijssel* (Haarlem 1854) 318-319.
8. vgl. J. BENDERS De schuerkens van Gangelt en Waldfeucht *De Beeldenaar* 31 (2007) 113-114.

(advertentie)

DRINGEND GEZOCHT !!

Middeleeuws, Provinciaal en beter Koninkrijk

Wij kunnen U momenteel **zeer hoge** prijzen betalen voor dergelijke munten. Bij ons betaalt U natuurlijk geen hoge veilingcommissies of hoge taxatiekosten, zodat U bij ons altijd het beste af bent en de hoogste prijs voor Uw munten krijgt. Let wel ! Wij berekenen **nooit** kosten en onze taxaties zijn **altijd** vrijblijvend.

MUNTHANDEL G.HENZEN - POSTBUS 42 - 3958 ZT AMERONGEN
TEL.0343-430564 - FAX 0343-430542 - e.mail : henzen.coins@tiscali.nl